

§ 152 Kyrkohandbok för Svenska kyrkan

KENNETH NORDGREN:

Herr ordförande! Det här är bara en förövning. Kyrkohandboken är ju inte här än för beslut utan arbete pågår, vilket vi verkligen fick vittnesbörd om på september-sessionen när vi hade en halvdag om den.

Nu finns ett antal motioner och jag är huvudskribent till motion 2014:93 och vill lyfta den bara för att visa på behovet av att göra ett brett arbete. Nu finns en risk att processen försöker smalna av så att vi på ett koncentrerat sätt kan få igenom ett beslut om en handbok. Vi får väl se hur den fortsatta processen går. Jag vill dock med min motion ta fasta på att det händer väldigt mycket. När vi hade försöksåret 2012–2013, då förslaget testades och från min lokala kyrkliga erfarenhet kom det många idéer om flera olika ordningar. En annan ordning föder nya frågor osv. Jag vill uppmärksamma kyrkokansliet närmast på att det är viktigt att man dokumenterar det här, och att man kanske i likhet med vad som gjordes efter arbetet med handboken 1986 kan ge ut ytterligare material, gärna i samarbete med Verbum.

Jag välkomnar det som står i Gudstjänstutskottets betänkande angående motion 2014:93 att ”utskottet ser gärna att sådant material fortsättningsvis tas fram”. Jag är nöjd med det och yrkar i övrigt på utskottets förslag.

TOMAS JANSSON:

Herr ordförande! Jag talar i egenskap av huvudmotionär för motion 2014:53 och yrkar på bifall av den. Motionen handlar om nattvardsbönerna i förslaget till ny kyrkohandbok. Nattvardsbönen är speciell. Gudstjänstens olika böner har sina fasta platser men ordvalet kan lämnas fritt. Handboken ger förslag men man uppmuntras att gärna välja sina egna ord. Just i nattvardsbönen är det fasta formuleringar vi använder. Prästen kan inte fritt hitta på sin egen nattvardsbön. Det beror på att nattvardsbönen alltid har setts som ett uttryck för kyrkans tro, lära och bekännelse. Det handlar om sakramentets förvaltande. I nattvardsbönen finns det inslag som man har betraktat som omistliga. Instiftelseorden är ett exempel. Det är svårt att tänka sig en nattvardsbön där instiftelseorden inte läses. Det finns också andra inslag i nattvardsbönen som av hävd har en väldigt tung tradition. Epiklesen, alltså bönen om Andens nedkallande över församlingen, över brödet och vinet, eller anamnesen, åminnelsen, av Kristi död och uppståndelse, att det har intimt med nattvarden att göra. Det finns alltså en del olika saker som hör nära ihop med nattvardsbönen.

I Kyrkornas världsråds dokument för 1982 ”Dop, nattvard, ämbete”, som är ett av de tyngsta ekumeniska dokument som någonsin har tillkommit, konstaterar man gemensamt – lutheraner, katoliker, anglikaner, ortodoxa, reformerta – har nått väldigt långt till en gemensam syn på nattvarden. Vissa element i nattvardsbönen betraktas som centrala och ovärderliga att ha med, och man skriver i dokumentet, ”att kyrkorna bör pröva sina liturgier i ljuset av den enighet om nattvarden som vi nu håller på att uppnå.

Det är bra att utredningen om handboksförslaget fick direktiven att ta hänsyn till ekumeniska och internationella perspektiv och att ta hänsyn till vad det kan finnas för konstruktiva element i nattvarden firande. Problemet är att det som blev resultatet i vissa delar är att det som gäller nattvardsbönerna blev lite torftigt. Det handlar här inte om nattvarden giltighet. Det är inte så att om vi nu missar att säga vissa ord på vissa sätt, så skulle nattvarden inte vara giltig. Det är inte alls det frågan gäller, utan det handlar om att etablera en god sed och det handlar om att den goda

seden etablerar vi inte alldeles för oss själva i vår egen lilla vrå utan vi etablerar den tillsammans med våra trossyskon i olika samfund världen över.

Den här motionen vill bara ge en liten puff åt kyrkostyrelsen att ta hänsyn till de här viktiga ekumeniska dokumenten som har kommit fram. Det är inte ett underkännande av handboksarbetet, men handboken ska ju bearbetas ytterligare och motionen vill ge den här ekumeniska puffen ”råg i ryggen”.

Vi formar vår gudstjänst i en världsvid gemenskap och därför yrkar jag på bifall till motion 2014:53.

HANS-OLOF ANDRÉN:

Herr ordförande! Som vi alla vet pågår nu ett omfattande arbete med revision av kyrkohandboken och det är den första delen vi arbetar med, den som handlar om gudstjänster och de kyrkliga handlingarna. Det här arbetet har växt under resans gång på ett lite knepigt sätt, så var det inte förra gången när vi arbetade fram en kyrkohandbok. Nu är vi inne i fasen remissammanställning och utarbetande av ett slutgiltigt förslag och på ett ganska sent stadium har man också kopplat in musikalisk expertis för att hjälpa till med att ta fram slutförslaget. Eftersom försöksverksamheten gett många värdefulla erfarenheter, som speglas i de omfattande remissvaren, är det viktigt att utformningen av slutförslaget får ta den tid som behövs. Det är viktigt att vi får en bra kyrkohandbok som blir accepterad och verkligen använd i vår svenska kyrka.

Det finns en kyrkohandbok del II. Det är den som omfattar ordningar för vigningar, biskops-, präst- och diakonvigningar, sändningshandlingar, mottagande av biskop, kyrkoherde och medarbetare, och det är invigningar av kyrka och begravningsplats. Det är klart att har vi så småningom antagit en del I, är det klart att vi också behöver ha en ny del II. Så gjorde vi förra gången, den kom ett år senare, 1987 kom del II som hörde till 1986 års handbok.

Det är därför glädjande att Gudstjänstutskottet nu har bifallit min motion 2014:79 som föreslår att kyrkomötet ska besluta nu att det ska göras en revision även av del II. Självklart kan man inte göra färdigt det här arbetet förrän del I är klar, för man måste ju anpassa sig till hur gudstjänsterna ser ut. Jag tror dock att det kanske finns en del förberedande arbete som kan börja lite tidigare. Det kan ju tänkas att man behöver experthjälp även på del II, till exempel liturgiska utvecklingslinjer internationellt när det gäller vagningshandlingar och mottagningshandlingar. Det arbetet kan man sätta igång med på ett tidigare stadium så att det finns framme när man väl gör huvudarbetet i direkt anslutning till att del I är klar.

Jag yrkar bifall till Gudstjänstutskottets hemställan som innebär bifall till min motion 2014:79. Jag kan trösta alla nya här med att det faktiskt går att någon enstaka gång få bifall på en motion. Det händer inte så ofta, men det händer.

OLA ISACSSON:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Jag skrev motion 2014:102, som berörde ämnet mellan kyrkohandbok och våra ekumeniska överenskommelser. De ekumeniska överenskommelserna är en av de viktigare formerna för lärobildning i vår tid. Det fanns en tid i kyrkans historia när lärobildningen i väldigt hög grad var att positionera sig mot andra trosriktningar och säga vad som är exklusivt för vår trosriktning och varför just vi är ett. I vår tid lever vi i en annan rörelse, där överenskommelsen att vi erkänner varandra är en av de främsta formerna för lärobildning. Jag tror inte att de ekumeniska överenskommelserna i sig själva är självklart ekume-

niska dokument, men dessa överenskommelser kommer att bli en del av Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Av det skälet att överenskommelserna är en så viktig del av vår lärobildning i kyrkan, föreslog jag att kyrkostyrelsen särskilt skulle uppmärksamma, när man ger motiveringarna i ett kommande kyrkohandboksförslag, på vilket sätt de ekumeniska överenskommelserna återspeglas i våra gudstjänstordningar, vilka hänsyn man har tagit, vilken påverkan som har kommit från de överenskommelser vi har gjort, både ekumeniska överenskommelser och ett dokument som "Guds vägar – judendom och kristendom".

Gudstjänstutskottet föreslår nu att motionen avslås. Jag tänker inte yrka någonting annat. Jag är nöjd med de skrivningarna som finns i utskottets förslag, där man poängterar vikten av att det ekumeniska perspektivet finns med i revisionen av kyrkohandboken.

LISA TEGBY:

Herr ordförande, kyrkomötet och alla åhörare när och fjärran! Jag talar för utskottet. Gudstjänstutskottet gläder sig åt ett arbete med den nya kyrkohandboken och följer med stort intresse den processen. Vi ser fram emot att så småningom få ett genomarbetat handboksförslag. I handboksarbetet behöver en stor mängd perspektiv beaktas. Handboken ska givetvis bäras av vår evangelisk-lutherska tro och tradition, och i den ska hänsyn tas till språkliga perspektiv, ekumeniska perspektiv, genderperspektiv, dokument som vår kyrka har antagit och till den omvärld vi idag lever i och mycket annat. Med anledning av det arbetet som redan pågår föreslår utskottet avslag på motion 2014:53 om hänsynstagande till ekumeniska rekommendationer. Eftersom det ekumeniska perspektivet är ett av flera i handboksarbetet föreslår vi också avslag på motion 2014:102 om en särskild redovisning av överväganden föranledda av det ekumeniska perspektivet och av dokumentet *Guds vägar – judendom och kristendom*. Att göra en sådan redovisning i relation till samtliga perspektiv skulle göra handboksarbetet väldigt komplicerat och långdraget. Utskottet litar på att många aspekter vägs in och att remissinstanserna kommer att påpeka sådant som saknas i förslaget. Liturgiskt material utanför kyrkohandboken tas ständigt fram i församlingar, stift och av enskilda och grupper. Utskottet menar att sådant material ständigt behövs och gläder sig åt bönböcker, nätsidor och annat delande av gudstjänstmaterial. Det är dock inte material som kyrkomötet ska anta, och därför ska inte vi ge uppdrag om det och därför föreslås avslag på motion 2014:93. Efter de här avslagsförslagen är det en glädje och en förmån att få föreslå bifall på motion 2014:79. När kyrkohandboken del I har antagits av kyrkomötet bör arbetet med kyrkohandboken del II sättas igång. Vigningsordningar, mottagningshandlingar och andra ordningar ska vara i samklang med del I, och i arbetet med del II kommer då att finnas möjlighet att se över vigningar och vigningslöften som finns i andra motioner i årets kyrkomöte.

Jag föreslår alltså bifall till Gudstjänstutskottets betänkande 2014:6.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 194.